

Asia C-58/21

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

1.2.2021

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Verwaltungsgericht Wien (Itävalta)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

21.1.2021

Valittaja:

FK

Vastapuolena oleva viranomainen:

Rechtsanwaltskammer Wien

Pääasian kohde

Sosiaaliturva – Sovellettava oikeus – Asianajajat – Vanhuuseläke –
Myöntämisedellytys – Asianajotoiminnan harjoittamisesta kotimaassa ja
ulkomailla luopuminen

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeusperusta

Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan
parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 tulkinta ja sen tutkiminen,
ovatko Itävallassa asianajajiin sovellettavat eläkesäännökset yhteensopivia
unionin oikeuden kanssa; SEUT 267 artikla

Ennakkoratkaisukysymykset

- 1) Miten sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 13 artiklan 2 kohdan b alakohtaa on tulkittava, jos henkilön toiminnan

keskuspaikka sijaitsee määrällisestä näkökulmasta tarkasteltuna kolmannessa maassa, jossa henkilö myös asuu, ja jos tämä henkilö harjoittaa lisäksi toimintaa kahdessa jäsenvaltiossa (Saksan liittotasavallassa ja Itävallassa) ja toiminta näissä kahdessa jäsenvaltiossa jakautuu siten, että selvästi suurempi osa toiminnasta tapahtuu yhdessä jäsenvaltiossa (tässä tapauksessa Saksan liittotasavallassa)?

Siinä tapauksessa, että tämän säännöksen tulkinnan seurauksena kyseinen henkilö on Itävallan lainsäädännön alainen, [esitetään seuraava kysymys]:

- 2) [Ovatko] asianajajista annetun asetuksen [Rechtsanwaltsordnung] 50 §:n 2 momentin 2 kohdan c alakohdan aa alakohta ja siihen perustuva osaa A koskevan vuoden 2018 sääntöjen 26 §:n 1 momentin 8 kohta unionin oikeuden nojalla sallittuja, vai ovatko ne unionin oikeuden ja siinä taattujen oikeuksien vastaisia, koska vanhuuseläkkeen myöntäminen edellyttää luopumista asianajotoiminnan harjoittamisesta kotimaassa ja ulkomailla (50 §:n 2 momentin c kohdan aa alakohta) tai missä tahansa (A osaa koskevan vuoden 2018 sääntöjen 26 §:n 1 momentin 8 kohta)?

Unionin oikeussäännöt, joihin viitataan

Euroopan unionin perusoikeuskirja (jäljempänä perusoikeuskirja): 15, 17, 20 ja 21 artikla;

SEUT 49 ja SEUT 56 artikla;

Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 883/2004: 2, 3, 11, 13, 50 ja 87 artikla;

Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä 16.9.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 987/2009: 14, 45 ja 47 artikla

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

Asianajajista annettu asetus (Rechtsanwaltsordnung, RAO): 49 ja 50 §;

Itävallan asianajajaliiton edustajiston Itävallan asianajajayhdistysten sosiaaliturvalaitosten A osaa koskevista säännöistä antama määräys (A osaa koskevat vuoden 2018 säännöt) (Verordnung der Vertreterversammlung des Österreichischen Rechtsanwaltskammertages über die Versorgungseinrichtungen Teil A der österreichischen Rechtsanwaltskammern (Satzung Teil A 2018); 26 §

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä

- 1 Verwaltungsgericht Wienin (Wienin hallintotuomioistuin, Itävalta) käsiteltävänä on valitus, jonka asianajaja (jäljempänä valittaja) on tehnyt Rechtsanwaltskammer Wienin (Wienin asianajajayhteisö) päätöksestä.
- 2 Valittaja on sekä Puolan että Saksan kansalainen ja toimi tai toimii osittain edelleen asianajajana kolmessa valtiossa (Saksassa, Sveitsissä ja Itävallassa).
- 3 Hänen asianajotoimintansa keskittyi aluksi Saksaan ja myöhemmin (nykyhetkeen saakka) Sveitsiin. Itävallassa hänen harjoittamansa asianajotoiminta oli sitä vastoin verrattain vähäistä. Itävallassa kertynyt työaika ja myöskään siellä saatu liikevaihto eivät missään vaiheessa ylittäneet 10:tä prosenttia hänen koko työajastaan ja koko liikevaihdostaan.
- 4 Valittaja ei koskaan asunut Itävallassa. Hänen yksityiselämänsä keskus oli vuosina 1996–2007 Saksassa ja sen jälkeen Sveitsissä.
- 5 Valittaja teki Rechtsanwaltskammer Wieniin hakemuksen varhennetun vanhuuseläkkeen myöntämisestä. Hakemuksessaan hän ilmoitti luopuvansa asianajotoiminnan harjoittamisesta ainoastaan Itävallassa muttei luvistaan Saksassa ja Sveitsissä.
- 6 Rechtsanwaltskammer Wien hylkäsi päätöksessään valittajan hakemuksen varhennetun vanhuuseläkkeen myöntämisestä. Päätöstä perusteltiin sillä, että valittaja harjoittaa edelleen asianajotoimintaa Saksassa ja Sveitsissä ja että siten olennainen edellytys varhennetun vanhuuseläkkeen myöntämiselle (ks. jäljempänä 7 kohta) ei täyty.

Pääasian asianosaisten keskeiset lausumat

- 7 Rechtsanwaltskammerin näkemyksen mukaan varhennettu vanhuuseläke Itävallassa voidaan myöntää vain, jos oikeudesta asianajotoiminnan harjoittamiseen luovutaan maailmanlaajuisesti. Tämä ilmenee etenkin osaa A koskevien vuoden 2018 sääntöjen 26 §:n 1 momentin 8 kohdasta.
- 8 Valittajan näkemyksen mukaan tämä on ristiriidassa unionin oikeuden ja erityisesti sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden kanssa.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyynnön perusteista

- 9 Ensimmäisellä kysymyksellä pyritään ensinnäkin selvittämään sovellettava lainsäädäntö. On nimittäin kyseenalaista, voidaanko Itävallan lainsäädäntöä ylipäätään soveltaa.
- 10 Sovellettava lainsäädäntö nivoutuu olennaisesti pääasiallisen ammatinharjoittamisen paikkaan.

- 11 Tavallisesti kahdessa tai kolmessa jäsenvaltiossa itsenäisenä ammatinharjoittajana toimivista henkilöistä asetuksen N:o 883/2004 13 artiklan 2 kohdassa säädetään, minkä perusteiden mukaisesti sovellettava lainsäädäntö on määritettävä. Sen mukaan 13 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan kuuluva henkilö on joko asuinjäsenvaltionsa lainsäädännön alainen tai, jos hän ei harjoita huomattavaa osaa toiminnastaan tässä jäsenvaltiossa, sen jäsenvaltion lainsäädännön alainen, jossa sijaitsee hänen toimintansa keskuspaikka.
- 12 Valittajan pääasiallinen asuinpaikka on Sveitsissä, missä hän myös harjoittaa määrällisesti huomattavaa osaa toiminnastaan. Sen lisäksi hän harjoittaa määrällisesti huomattavasti vähäisempää osaa toiminnastaan vielä kahdessa muussa jäsenvaltiossa (Saksassa ja Itävallassa), ja näistäkin kyseinen toiminta keskittyy pääosin Saksaan.
- 13 Tästä herää kysymys, miten asetuksen N:o 883/2004 13 artiklan 2 kohdan b alakohta on ymmärrettävä nyt käsiteltävän kaltaisessa asiassa, jossa sekä henkilön toiminnan keskuspaikka että asuinpaikka on kolmannessa maassa ja tämän säännöksen sananmukaisesta tulkinnasta seuraisi, ettei asiassa ylipäätään sovellettaisi minkään jäsenvaltion lainsäädäntöä. Jos asetuksen N:o 883/2004 13 artiklan 2 kohdan b alakohdan tulkinta kuitenkin johtaisi siihen, että on sovellettava jäsenvaltion lainsäädäntöä, on epäselvää, mitä lainsäädäntöä (siis minkä jäsenvaltion lainsäädäntöä) on sovellettava, kun kyseinen henkilö harjoittaa toimintaansa määrällisesti tarkasteltuna eri tavalla useammassa jäsenvaltiossa.
- 14 Jos on sovellettava Itävallan lainsäädäntöä, toisella kysymyksellä pyritään selvittämään, ovatko unionin oikeuden kanssa yhteensopivia asianajajista annetun asetuksen 50 §:n 2 momentin 2 kohdan c alakohdan aa alakohta – jonka mukaan eläkeoikeuden edellytyksenä on ”luopuminen asianajotoiminnan harjoittamisesta kotimaassa ja ulkomailla” – ja siihen perustuva A osaa koskevien vuoden 2018 sääntöjen 26 §:n 1 momentin 8 kohta – jonka mukaan vanhuuseläkeoikeuden edellytyksenä on ”luopuminen asianajotoiminnan harjoittamisesta missä tahansa”.
- 15 Nämä säännökset voivat nimittäin olla etenkin SEUT 49 artiklan mukaisen sijoittautumisvapauden vastaisia, koska nyt käsiteltävässä asiassa on yhtäältä rajat ylittävä ulottuvuus ja toisaalta kyseiset Itävallan säännökset estävät asianajajien sijoittautumista.
- 16 Kyseeseen tulee myös perusoikeuskirjan 17 artiklan mukaisen omistusoikeuden loukkaaminen. Unionin oikeudessa taatulla omaisuudensuojalla suojellaan nimittäin myös varallisuusintressejä lakisääteisten sosiaalietuuksien, kuten erityisesti eläkkeiden, yhteydessä. Omistusta koskevan perusoikeuden rajoitukset edellyttävät laissa säädettyä perustetta, ja niiden on oltava oikeutettuja yleisen edun mukaisten tavoitteiden perusteella, omiaan tavoitteen saavuttamiseen ja oikeasuhteisia. On epäselvää, täytyvätkö kaikki nämä edellytykset.
- 17 Lisäksi Itävallan lainsäädäntö saattaa olla SEUT 56 artiklassa taatun palvelujen tarjoamisen vapauden, perusoikeuskirjan 15 artiklassa taatun ammatillisen

vapauden ja työn tekemistä koskevan oikeuden sekä unionin oikeuteen sisältyvän syrjintäkiellon vastainen.

TYÖASIAKIRJA